Sveriges Kommuner och Regioner

YTTRANDE

2026-11-20

Vårt ärendenr:
SKR2026/01646
Ert ärendenr:
U2026/01492

Avdelningen för socialtjänst, utbildning och arbetsmarknad
Anna Tornberg

Utbildningsdepartementet

Remiss av promemorian - Spetsutbildning i musik i grundskolan –en försöksverksamhet (Ds 2026:13)

Sammanfattning

- SKR välkomnar en försöksverksamhet med spetsutbildning i musik och tillstyrker merparten av förslagen, men har vissa medskick:
  - SKR är tveksam till start i åk 1, och urval genom färdighetsprov i åk 1. Detta skulle kräva ytterligare utredning och barnkonsekvensanalys.
  - SKR anser att, utöver start i åk 5, skulle även riksrekryterande spetsutbildning från åk 8 kunna prövas.
  - SKR anser att konsekvenserna för kulturskolan bör utredas.

- SKR avstyrker förslaget om undantag från legitimation och behörighet i musik spets, men anser att momentet instrumentalundervisning trots det bör kunna utföras av någon annan än en behörig lärare i musik.

Allmänna synpunkter

SKR välkomnar ambitionen att möjliggöra spetsutbildning i grundskolan även i musik. Idag är spetsutbildningarna i grundskolan begränsade till andra ämnen än de praktiskt estetiska, och omfattar dessutom endast elever i högstadiet. Redan idag finns musikklasser och skolor med musikprofil för elever som önskar mer omfattande undervisning i musik, men vissa förändringar i regelverket skulle kunna förbättra elevernas möjligheter till progression.

För att uppnå regeringens syfte att öka Sveriges konkurrenskraft inom musiken krävs dock satsningar på både bredd och spets. När det gäller insatser för de yngsta eleverna har en god allmän musikundervisning i grundskolan och tillgång till högkvalitativ utbildning i kulturskola

Sveriges Kommuner och Regioner
info@skr.se, www.skr.se
Post: 118 82 Stockholm *Besök:* Hornsgatan 20
Tfn: 08-452 70 00 *Org nr:* 222000-0315

sannolikt en väl så stor effekt på Sveriges framtida tillgång till skickliga och välutbildade musiker.

SKR vill lyfta fram kulturskolans betydelse för såväl bredd som spets. Kulturskolornas uppdrag och verksamhet ska utgå från barns och ungas rätt och vilja att ta del av och utöva kultur samt från lokala kulturpolitiska prioriteringar och mål. Barns intresse och talang för musik och andra kulturområden börjar ofta utvecklas just inom ramen för kulturskolan. Många framgångsrika musiker lyfter fram kulturskolan som en helt oumbärlig del av deras utvecklingsresa.

7.1 Syftet med spetsutbildningar i musik i grundskolan

Utredningen föreslår att syftet med spetsutbildningen i musik, utöver vad som följer av 10 kap. 2 § skollagen, ska vara att ge eleverna möjlighet att nå så långt som möjligt i sin utveckling av kunskaper och färdigheter inom musik.

SKR tillstyrker förslaget till syfte.

7.2 Spetsutbildningen i musik ska få bedrivas från olika startpunkter i grundskolan

Utredningen föreslår att inom försöksverksamheten ska spetsutbildning i musik få bedrivas med start antingen i årskurs 1 eller i årskurs 5. Antagning ska få göras i samtliga årskurser i mån av plats.

SKR tillstyrker förslaget att genomföra en försöksverksamhet med spetsutbildning i musik med start i årskurs 5 men anser att förslaget att även erbjuda start i årskurs 1 kräver ytterligare utredning. I stället kan start även i årskurs 8 vara värt att överväga.

Även om SKR ser fördelar med att pröva olika startpunkter innan eventuell permanentning behöver konsekvenserna av en eventuell start redan i årskurs 1 utredas ytterligare. Även om det rör sig om en försöksverksamhet handlar det om ett deltagande som sträcker sig från sex till 16 års ålder, dvs en stor del av deltagarnas barndom och ungdom.

En fördel med att utbildningen startar tidigast i åk 5 är att försöksperiodens längd därmed kan förkortas med några år. Eftersom antagning föreslås ske under tre omgångar skulle en tolvårig försöksverksamhet innebära många år utan antagning av elever. Om försöksverksamheten faller väl ut skulle detta vara olyckligt. Samtidigt är det rimligt att beslut om en eventuell permanent verksamhet inte fattas förrän försöket är avslutas.

Eftersom spetsutbildning i musik inte erbjuds i högstadiet skulle även start årskurs 8 vara ett alternativ att pröva. Detta skulle dessutom ge möjlighet att pröva om musik kan ingå i formatet riksrekryterande spetsutbildning, som redan finns för andra ämnen i högstadiet. Detta skulle med fördel

kunna prövas för musik, men även för andra ämnen inom det praktiskt estetiska området.

7.2 Behörighet och urval till spetsutbildningen

Utredningen föreslår att färdighetsprov ska utgöra villkor för antagning och grund för urval. Bara de elever antas som vid en samlad bedömning har uppvisat godtagbara förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. När antalet platser är färre än antalet sökande ska färdighetsprov i musik användas för urval.

SKR tillstyrker förslaget till behörighet och urval för de elever som startar i åk 5 och delar bedömningen att huvudmannen bör utforma färdighetsprovet med hänsyn till elevens ålder och den årskurs som elevens ansökan avser.

Det finns dock flera svårigheter med färdighetsprov för elever som startar i åk 1. Om provet genomförs vårterminen innan antagning kommer det röra sig om mycket unga barn, mellan fem och sex år. Förutom att bedömningen i sig är svår, är det också viktigt att se till ett eventuellt färdighetsprov blir en positiv upplevelse även för de barn som inte bedöms uppfylla kraven eller som sorteras bort vid ett urval, och att de erbjuds andra vägar att utveckla sitt musikintresse.

Utredningen föreslår att bestämmelserna i 10 kap. 30 och 31 §§ skollagen om en elevs placering vid en skolenhet ska inte gälla för elever på spetsutbildningen i musik.

SKR tillstyrker förslaget.

7.4.1 Ämnet musik spets och dess kursplan

Utredningen föreslår att ett nytt särskilt ämne, musik spets, ska införas och ersätta grundskoleämnet musik för elever som deltar i spetsutbildningen.

SKR tillstyrker förslaget.

När det gäller elever i låg- och mellanstadiet är det viktigt att ämnet innehåller motsvarande bredd av musikaliska former och genrer och omfattar de kunskaper och förmågor som finns i ämnet musik. Därutöver gör elevernas förutsättningar, i kombination med det utökade antalet timmar i ämnet, att det också är möjligt med snabbare progression och större fördjupning, inom exempelvis i instrumentalundervisningen.

7.4.2 Undervisningstid och individuell undervisning

Utredningen föreslår att undervisning i ämnet musik spets ska omfatta 126 timmar per läsår i åk 1–4, 186 timmar per läsår i åk 5–7 och 250 timmar per läsår i åk 8–10. Den individuella instrumentalundervisningen ska omfatta 24 timmar per läsår i åk 1–4, 36 timmar per läsår i åk 5–7 och 48 timmar per läsår i åk 8–10.

SKR har inga synpunkter på förslaget.

7.5 Spetsutbildningen i musik ska få ha andra lärotider

Utredningen föreslår att huvudmannen ska få besluta om andra lärotider, samt avvikelser i fråga om när läsåret ska börja och sluta, skolarbetets förläggning och fördelning och skoldagarnas sammanhållning och fördelning över läsåret. Läsåret ska få omfatta högst 240 dagar, varav högst 190 dagar för den obligatoriska verksamheten.

SKR har inga synpunkter på förslaget.

7.6 Fjärrundervisning för individuell instrumentalundervisning

Utredningen föreslår att fjärrundervisning ska få användas för individuell instrumentalundervisning i årskurs 5–10.

SKR tillstyrker förslaget.

8 Kompetenskrav för lärare i försöksverksamheten

Utredningen föreslår att en lärare som inte uppfyller kraven på legitimation och behörighet trots det ska få bedriva undervisning, tillsvidareanställas samt få ansvara för undervisningen i musik spets. Läraren ska vara lämplig att bedriva undervisningen och ha uppvisat en hög konstnärlig skicklighet inom musik.

SKR avstyrker förslaget. Med hänsyn till elevernas ålder och ämnets karaktär av både bredd och fördjupning anser SKR att det är lämpligt att en legitimerad och behörig lärare i musik har helhetsansvar för undervisningen i ämnet. I detta helhetsansvar ingår bland annat bedömning, betygssättning och annan myndighetsutövning. I synnerhet för de yngre eleverna i låg- och mellanstadiet behöver läraren ha den didaktiska utbildning och kompetens som en lärarexamen ska vara en garant för.

SKR håller dock med utredningen om att den instrumental- och ensembleundervisningen kan medföra behov av sådan instrumentkompetens som kan göra avsteg från legitimationskrav nödvändiga. Därför är det rimligt att vissa moment i undervisningen kan utföras av personer som saknar legitimation och behörighet men som har den efterfrågade kompetensen för det specifika momentet.

SKR vill framhålla vikten av att ta fasta på befintlig kommunal, regional nationell och internationell infrastruktur och verksamhet för kultur. Exempelvis kan instrumentalundervisning och vissa andra moment i utbildningen genomföras i samarbete med kulturskolan eller andra aktörer, såsom kommunala och regionala musik- och scenkonstverksamheter.

9.1 Skolverket ska besluta om deltagande i försöksverksamheten

Utredningen föreslår att Skolverket ska besluta om deltagande försöksverksamheten. En ansökan om att få delta i försöksverksamheten ska lämnas till Skolverket, och innehålla information enligt en rad kriterier.

SKR tillstyrker förslaget.

9.2 Försöksverksamhetens omfattning, antal platser och geografiska spridning

Utredningen föreslår att Skolverket ska besluta om vilka huvudmän som får delta i försöksverksamheten. Beslutet ska ge rätt att anta elever vid tre på varandra följande antagningsomgångar. Försöksverksamheten får avse högst 15 utbildningar, med högst 30 platser var per årskurs. Det totala antalet platser ska få vara högst 450 per årskurs. Skolverket ska beakta geografisk spridning.

SKR tillstyrker förslaget, men med ovanstående medskick angående årskurser. SKR ser det som särskilt viktigt att regeringen i den fortsatta beredningen av frågan lägger vikt vid att möjliggöra en rimlig geografisk spridning, så att barn från olika delar av landet får förutsättningar att delta i spetsutbildning. Vid en eventuell permanentning av utbildningen behöver förutsättningarna för deltagande vara likvärdiga för alla elever, oavsett var de bor. För att detta ska vara möjligt är det viktigt att underlätta samverkan mellan kommuner och med olika verksamheter lokalt och regionalt.

10 Finansiering med statsbidrag

Utredningen föreslår ett riktat statsbidrag för huvudmän som deltar i försöksverksamheten. Statsbidraget ska få användas för att starta och bedriva utbildningen samt för insatser som utvecklar utbildningens kvalitet.

SKR tillstyrker förslaget.

11 Uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten

Utredningen föreslår att Skolverket varje år ska redovisa försöksverksamhetens omfattning och vunna erfarenheter till Regeringskansliet. De huvudmän som deltar i försöksverksamheten ska vara skyldiga att medverka i uppföljning och utvärdering av verksamheten.

SKR tillstyrker förslaget om en löpande uppföljning och delar även utredningens bedömning att Skolverket, med utgångspunkt från dessa uppgifter bör genomföra en samlad utvärdering som bland annat ska ligga till grund för beslut om att eventuellt permanenta utbildningen.

12 Ikraftträdande

Ändringar i skollag samt förordning om försöksverksamhet föreslås träda i kraft den 1 januari 2027. Förordningen ska tillämpas första gången för utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2028.

SKR tillstyrker datumen.

13 Konsekvenser av förslagen

SKR anser att start i årskurs 1 kräver en mer grundlig barnkonsekvensanalys. Utredningen nämner risker för bland annat social snedrekrytering och vikten av åldersanpassade färdighetsprov men har inte hanterat detta utifrån kunskap om så unga barns utveckling. Även om det är en försöksverksamhet kommer det att vara ett relativt stort antal barn som deltar i utbildningen under hela sin grundskoletid, från sex till 16 års ålder.

SKR delar bedömningen att förslagen medför konsekvenser för de kommunala huvudmän som deltar, men att frivillighet och finansiering genom riktat statsbidrag i stort sett gör konsekvenserna proportionerliga.

Konsekvenserna för kulturskolan behöver dock utredas vidare. SKR ser bland annat att spetsutbildningen och kulturskolan kan konkurrera om samma personal och lokaler. Detta kan påverka kulturskolans verksamhet i de kommuner som deltar i försöket, och behöver beaktas särskilt om utbildningen så småningom övergår i permanent verksamhet.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande

Sverigedemokraterna lämnar reservation enligt bilaga 1

SKR Styrelsen
2026-11-20

Reservation från Sverigedemokraterna – Styrelsen 2026-11-20

Spetsutbildning i musik i grundskolan- en försöksverksamhet (Ds 2026:13)

Vi reserverar oss mot beslutet med hänvisning till eget yrkande enligt följande:

Sverigedemokraterna ställer sig bakom promemorian om en försöksverksamhet med spetsutbildning i musik i grundskolan. Elever med särskild talang och intresse för musik behöver ges bättre möjligheter att utveckla sina kunskaper och färdigheter redan under grundskoletiden. I dag är dessa möjligheter begränsade, vilket riskerar att påverka elevernas förutsättningar för fortsatta musikstudier och en framtida yrkeskarriär inom musikområdet.

Vi ser positivt på förslaget om att införa en försöksverksamhet med högst 15 spetsutbildningar och sammanlagt högst 450 elever per årskurs under en period om tolv år. Försöksverksamheten ger möjlighet att utveckla och utvärdera en utbildningsform som bättre tar tillvara elevernas musikaliska förmågor och ger dem möjlighet att nå längre i sin kunskapsutveckling.

En spetsutbildning i musik redan i grundskolan kan också bidra till att stärka den svenska musikutbildningens konkurrenskraft. För att fler svenskutbildade musiker ska kunna hävda sig internationellt behöver det finnas goda möjligheter till fördjupning och utveckling genom hela utbildningskedjan. En tidig satsning på elever med särskild musikalisk begåvning kan därför skapa bättre förutsättningar för såväl högre musikutbildning som ett framtida yrkesliv inom musiken.

Vi välkomnar även att försöksverksamheten föreslås finansieras genom statliga medel. Det är viktigt för att säkerställa en hög och likvärdig kvalitet samt ge elever från olika delar av landet möjlighet att ta del av utbildningen, oavsett kommunernas ekonomiska förutsättningar.

Vi yrkar därför att:

SKR ställer sig bakom promemorian om spetsutbildning i musik i grundskolan och tillstyrker förslaget om en försöksverksamhet i dess helhet.